

Utvandrarna den 29 april 1857.

Joakim Johansson

Det var tidigt på året 1857 och den här vintern planerade en brokig skara människor i Landeryd att pröva lyckan i det främmande landet i väst.

Många berättelser och hörsägnar hade spridit sig genom landet om hur människor börjat lämna det eländiga Sverige för ett nytt liv i Amerika.

En av de som hörde dessa berättelser och som längtade bort var den 29-åriga Anna Jönsdotter. Hon bodde tillfälligt inhyst i Sörholmen i Landeryds kyrkby tillsammans med hennes något äldre make statdrängen Anders Jonsson och deras 18 månaders dotter Anna Wilhelmina.

Anna hade lyckats få med sin storebror Johannes, som var mjölnare i Hjulsbro, och hans hustru Carolina i planerna på att flytta till Amerika.

De båda syskonen Anna och Johannes var födda i Viggeby i Vårdnäs på 1820-talet.

Syskonens barndomsvän från Viggeby, Brita Kajsa Samuelsdotter bodde sedan nyåret vid Månestad Storgård som statare.

Hon och hennes man Petter Jönsson hade en son på ett par månader och drömde också om ett nytt liv i Amerika.

Även Annas make Anders hade fått med sig sin yngre bror Samuel Jonsson i dessa tankegångar. De båda var söner till grenadjären Jon Stubbe och BritaJacobsdotter i Dalen, Elgbosätter i Vårdnäs. Brodern Samuel och hans sex år äldre hustru Stina Greta bodde tillfälligt inhysta i Flygelgårdens grenadjärort, Långkärr.

De var inte ensamma om att vilja lämna sitt gamla liv bakom sig. Även mer bofasta personer lockades av tanken om friheten i ett nytt land. Nämndemannen Erik Eriksson i Skonberga Västergård hade en stor familj. Tillsammans med hustrun Sara Catharina hade han sju barn. Vid 28 års ålder hade Erik blivit ägare av Månestad Storgård.

Han bodde där i sex år med familjen innan han blev ägare av halva Västergården i Skonberga och familjen flyttade dit.

Varför nu Erik, som var ägare av en halv bondgård ville lämna sitt land vet vi inte, om det berodde på missnöje över Sveriges styrande, religiösa tankar eller på en dröm om något större.

Kanske berodde det på någon av alla de annonser och affischer om livet i Amerika som spreds eller så hade någon hemvändande svensk-amerikan rest runt och lockat folk.

Men hursomhelst så bestämde sig dessa personer för att flytta.

Den 29 april skulle komma att bli det datum då prästen antecknade i Landeryds sockens flyttlängd att alla dessa människor utflyttade ända bort till "N. Amerika".

Men de här 19 personerna var inte ensamma. Ytterligare personer anslöt sig vid samma utresetillfälle.

Det var den 24-åriga Israel Pettersson som bodde tillfälligt inhyst i Docketorp.

Det var skräddaren Anders Andersson med sin hustru Stina Kajsa Persdotter. De hade precis blivit torpare i Bergstugan på Flygelgårdens ägor utmed vägen mot Sörby, stugan hette senare Bergsäter.

Det var den 33-årige drängen Johan Månsson som tillfälligt stod "på socknen", utan fast bostad. Senast hade han bott vid Edsberga.

Mjölaren vid Hjulsbro, Johannes, som skulle utvandra fick med en bekant mjölnardräng från Hackefors, Samuel Wilhelm Samuelsson. De hade arbetat ihop i Slattefors kvarn några år tidigare.

Den 22-åriga pigan Johanna Christina Johansdotter som sedan ett år tjänade i Övre Ullstämman hade dessförinnan tjänat som piga hos Erik Eriksson i fem år och nu ville hon följa med sin tidigare husbondefamilj.

Bondesonen Nils Axel Wirén lämnade Månestad Storgård där han vuxit upp nära familjen Eriksson och nu lockades han att resa med.

26 personer emigrerade den 29 april 1857 från Landeryd och den svenska landsbygden för att söka lyckan och friheten i Amerika. En del personer så unga att de aldrig kunde minnas sitt fäderneland.

De tog sig till västkusten för att där embarkera på skeppet Minona.

Följande personer antecknas ha seglat med Minona till Amerika:

<i>Israil Pettersson</i>	24 år
<i>Anders Jonsson</i>	37 år
<i>Anna Jönsdotter</i>	29 år
<i>Anna Wilh. Andersdotter</i>	2 år
<i>Anders Andersson</i>	24 år
<i>Stina Kajsa Persdotter</i>	28 år
<i>Erik Eriksson</i>	41 år
<i>Sara Cath. Johansdotter</i>	38 år
<i>Erik Gustaf Eriksson</i>	14 år

<i>Claes Wilhelm Eriksson</i>	9 år
<i>Johan Fredrik Eriksson</i>	7 år
<i>Per Axel Eriksson</i>	2 år
<i>Anna Sofia Eriksdotter</i>	12 år
<i>Christina Math. Eriksd.</i>	5 år

<i>Johannes Jönsson</i>	36 år
<i>Carolina Wilh. Andersd.</i>	34 år

<i>Petter Jönsson</i>	34 år
<i>Brita Kajsa Samuelsdotter</i>	36 år
<i>Claes August</i>	1 år

<i>Samuel Jonsson</i>	34 år
<i>Stina Greta Carlsdotter</i>	40 år

Dessa personers resa ger oss mer frågor än svar.

Exempelvis Erik Erikssons 13-årige son som följt med i flytten från Landeryd antecknades inte på båten, vart tog han vägen!?

Inte heller Johan Månsson, mjölnardrängen Samuel, pigan Johanna eller Wirén. Kan de ha seglat med ett annat skepp eller ångrade de sig på vägen? Frågorna blir fler och deras öde förblir än så länge en gåta.

21 personer seglade ut på den veckovis långa färden över Atlanten. Hur många som överlevde smittor och outhärdliga förhållanden på båtarna är oklart.

Även de personer som tog sig in i det nya främmande landet med ett nytt språk och mot oanade faror har ett okänt öde.

Kanske vilar deras minne över en trakt långt bort. Kanske berättar deras ättlingar fortfarande om hur farfars farfars far kom från Sverige.

Allt detta får vi fundera över efter att en grupp modiga människor for ifrån Landeryd den 29 april 1857.

Hjälp alltid välkommen!

Hembygdsparken kräver en ständig skötsel för att hållas i trim och se vacker ut för alla besökare.

Om du kan tänka dig att göra en syssla i hembygdsparken så är minsta bidrag till stor hjälp.

Det räcka med att du en måndag kommer och anmäler dig att hjälpa till. Gårdskarlarna är ett frivilligt gäng, just nu på åtta herrar. De har fullt upp och en extra handräckning är alltid välkommen. Även om du inte har tid att engagera dig varje måndag så kanske du kan avvara en måndag i månaden eller en varannan månad.

I en hembygdspark med utställningar och förbättringar finns alltid sysslor.

De som redan är aktiva och hjälper till på ett eller annat sätt är guld värda, men fler händer behövs för att underlätta deras arbete.

Det behövs även hjälp vid våra arrangemang, anmäl intresse om du kan ställa upp att vara funktionär vid någon aktivitet. Exempelvis vid våra teater-arrangemang i sommar.

Kontaktuppgifter

c/o Ordf. Joakim Johansson

Skogslyckegatan 56

58727 Linköping

0709-315506 slottsfogde@gmail.com

Sekr. Leif Johansson 0703-79 56 73

sekreterare@landerydhbf.se

Kassör Lennart Carlsson 013-159290

Skön, Trapp, Qvist

Joakim Johansson

Under vintern har jag fått ett par frågor kring personer som levt inom Landeryd. Jag tycker alltid det är lika spännande att hjälpa till när någon frågar om sin släkting som bott på en plats de inte känner till.

Att leta fram information till frågeställaren och på så sätt även dokumentera ytterligare en del utav Landeryds historia.

Det första var egentligen ingen fråga. Jag fick höra av en hjulsbrobo att hennes sentida hjulsbrosläkt Schön skulle vara släkt med Skön som var soldat på 1800-talet i Skonberga. Och då kunde jag inte släppa det ämnet utan att kolla upp sambandet.

Nils Nilsson och Anna Greta Persdotter kom till Sviestad i Landeryd från Kisa 1837 och arbetade som daglönare. År 1841 flyttade de in i Sviestads soldattorp n:o 109 (Kvistrum) och bodde inneboende hos soldatfamiljen.

De flyttade sedan runt en hel del och bodde "på socknen", utan stadig hemvist. År 1856 blev sonen Nils Petter soldat vid Skonberga soldattorp n:o 21 med namnet Skön och även hans föräldrar flyttade in i torpet.

Nils Petter Skön med hustrun Stina Cajsa Persdotter var med när

soldattorpet flyttades vid laga skifte i Skonberga 1871.

Stugan låg först vid vägen mot Udderstorp (grusvägen sydost om Skonberga by) men flyttades norr om Skonberga by, till gamla vägen mellan Sviestad och Hackefors. Huset fick sedermera namnet Laholm.

Nils Petter Sköns föräldrar dog 1877 och 1878.

År 1889 slutade Nils Petter som soldat 55 år gammal. Då flyttade familjen Skön till "en stuga" på kullen vid Skonberga by. Nils Petter fick säkerligen bygga den som "undantag" (pension) efter trogen tjänst i 33 år vid Skonberga och han noterades som ägare till stugan.

År 1897 den 16 mars dog Stina Cajsä 66 år gammal. År 1904 dog Nils Petter Skön 70 år gammal i kräfta.

Ingen mer bodde i stugan efter dem. Den fick namnet Andersborg av en ny ägare. Stugan revs och ersattes 1907 av den gula villan Andersborg som ligger på östersidan av kullen vid Skonberga by.

Släkten Skön återkom senare till Landeryd genom att sonsonen Josef Schön bodde med sin familj i Möjetorp i Hjulsbro 1961-1990.

En av vinterns frågeställare var Annette Leion i Månestad som i sin

släktforskning hittade sin mormors farfar, Karl August Trapp som varit livgrenadjär med stuga i Rogestad Landeryd. Extra spännande menade hon eftersom hon bor med utsikt över Rogestad.

Trapp flyttade så småningom till Hagstugan vid Sörby.

Hennes fråga löd; vart Rogestads soldattorp n:o 20 och Hagstugan låg någonstans? och finns det några fotografier?

Till att börja med så hörde förr halva Rogestad by till Landeryd och andra halvan av byn till Vårdsberg. Men från och med nyåret 1887 tillhörde hela Rogestad by Vårdsberg socken.

Så en lustig händelse i husförhörlängderna blev när det står att de familjer som bodde i Rogestad med tillhörande torp inom Landeryd, däribland familjen Trapp, flyttade till Vårdsberg den 30 december 1886.

I själva verket bodde de kvar i sina torp och stugor medan byn bytte socken och de flyttades i husförhörlängderna.

Så kan det gå i byråkrati och bokföring.

Och det är heller inte lätt att veta var soldattorpet låg, för det låg inte i närheten av Rogestad by. Det låg på en utjord, en utmark ca 3 km söder

om Rogestad. Inne i skogen mellan Slattefors, Stubbetorp och Sörby. (vid Rosenlund för er som vet var det ligger).

När Anders Frans Knapp (nämnd i medlemsblad 4 2011) slutade som livgrenadjär för Rogestad och flyttade till Kungshagen 1859 så kom Karl August Trapp till soldattorpet.

Trapp var livgrenadjär till 1889 då han och hustrun Kristina Elisabeth Svensdotter flyttade till Hagstugan i Sörby skog där hon dog år 1900.

Han gifte om sig 1904 med Anna Sofia Qvarfort och han dog 1915. Hans andra hustru flyttade till ålderdomshemmet vid Landeryds kyrka 1920.

Dottern Kristina Lovisa Trapp bodde med sin make Anders Johan Andersson i Soldattorp n:o 18 under Sörby 1899-1904, hennes bror Herman Theodor bodde där 1898-1900. Huset revs efter 1920 men låg nära Hagstugan.

Kristina Lovisa Trapp och Anders Johan Andersson bodde 1904-1927 i Kullen (Docketorps soldattorp n:o 22). Därefter bodde de i granntorpet Björklund. Han dog 1929 och hon dog 1945.

I hembygdsförenings bok "Plöja, Smatten, Väla och de andra torpen i Landeryd" står:

"Herman Trapp hade en liten verkstad där han tillverkade verktygsskaft av hassel åt AB Svenska Järnvägsverkstäderna. Han flyttade till ålderdomshemmet 1920"

Herman bodde där endast till 1900-1904 då han flyttade till S:t Lars. Det måste ha blandats ihop med att styvmodern Qvarfort flyttade till ålderdomshemmet 1920. Att han hade en liten enkel verkstad skulle kunna vara sant, men ASJ startade först 1907, så det gör det hela mindre troligt. Och de som skulle kunna minnas detta och berätta hur det var, är sedan länge borta.

Tyvärr finns inga fotografier på Rogestads soldattorp n:o 20, Hagstugan eller Sörbys soldattorp n:o 18. Alla torpen är rivna och vid de två sistnämnda sitter torpskyltar uppsatta. Men både Björklund och Kullen finns kvar än idag.

Annette blev glad för informationen men tyckte samtidigt att det var lite skrämmande för på 1970-talet hade hon hjälpt till med hästar vid Rosenlund och hade många gånger gått i den hage precis där soldattorp n:o 20 en gång låg och hennes anfader Trapp med familj hade bott 100 år tidigare.

En annan fråga kom från en kvinna i Sörmland som undrade om det fanns ättlingar kvar i Landeryd efter korpral Qvist i soldattorp n:o 109. Han hade

två barn födda i Landeryd berättade kvinnan att hon hittat.

Det var de ledtrådar jag fick att gå vidare på.

Korpralen Carl Johan Qvist var soldat i Sviestad soldattorp n:o 109 åren 1888-1901. Han och hustrun Augusta Lovisa Persson flyttade 1901 från Landeryd med sina två barn. Deras vidare öden gick mot nordost och Krokek där Augusta var född. De fick många fler barn men återkom aldrig till Landeryd och lämnade inga ättlingar.

Soldattorpet de bodde i fick namnet Kvistrum, sannolikt efter Qvisten själv, och finns kvar än idag.

Detta var något av all den historia som finns i Landeryd, bland Sköna TrappQvistar.

**Många har betalt 2012-års
medlemsavgift!**

**Trots att det inte kom med
något inbetalningskort i
medlemsblad nr: 1, i år.**

**Men i detta nummer kommer
en avi. Glöm inte att skriva
namn och/eller nummer.**

**Så att vi vet vem som betalat!
Dessutom, kom ihåg att
meddela om du flyttar.**

Enskild: 100:-

Familj: 200:-

Postgiro:

43 85 27 - 4

Torpinventeringar

Joakim Johansson

**Under våren 2012 fortsätter
torpinventeringen av Landeryds torp.
Just nu koncentrerar vi oss på torpen
vid Blästad. Nån mer som vill vara
med?**

Torpinventering i Landeryd gjordes i föreningens unga år i början 1980-talet.

I studiecirkelform fortsatte arbetet och ledde till utgivandet av torpboken "Plöja, Smatten, Väla och de andra torpen i Landeryd" 1990.

Därefter koncentrerade sig bokcirkeln på att dokumentera byarna och gårdarna i Landeryd. Jag var med i bokcirkeln från 1998 och utgivandet av den senaste boken 2002.

Sedan stannade dokumentation upp något. Jag har sedan dess försökt göra en eller två torpvandringar om året och då även fortsatt att forska och gå in djupare i historien för varje torp.

Men alla torp och backstugor har långt ifrån fått sin hela historia belagd. Därför blev jag mycket glad och engagerad när Landeryd förra året kom med i projektet "Torp och Torpare".

Det innebär att vi dokumenterar och registrerar torplämningar som finns kvar, för att få med dem i riksantikvarieämbetets fornminnesregister.

Jag har i tidigare medlemsblad skrivit om detta projekt och nämnt att vi under hösten 2011 registrerade 7

Rågångar i Harvestad

av Joakim Johansson

Det är otroligt spännande att jämföra gamla kartor med dagens kartor och se hur vårt landskap förändras. På den ofta oförändrade landsbygden kan man lätt hitta gamla gränser, medan det i stadsbebyggelse blir betydligt svårare. Den större delen av Landeryds socken är landsbygd och det finns mycket att lära sig om gamla tiders gränser och markers betydelse. Det är många rågångar som har kvar sina månghundraåriga dragningar.

Vad är en rågång?

Ett rå, stång eller råmärke är en genom vissa märken på marken betecknad gränslinje mellan socknar, byamarker och så vidare, liksom mellan skilda jordegendomar, som tillhör olika skifteslag. Uttrycket rå och rör kvarstår ännu i dagens jordabalk. Råmärket kan bestå av stenröse eller utmärkande stenar som beskrivs noggrant i rågångsprotokoll.

Här följer ett över 200 år gammalt exempel, från Harvestad med Nybro, på hur det kunde te sig vid rågångsförrättningar.

Rågångsprotokollet finns i Lantmäteriets arkiv.

År 1787 den 12 november kom Lantmätare Johan Karp till Harvestad i Landeryd socken för att gå igenom gårdens rågångar.

Under oktober månad 1787 hade mätningar utförts omkring "*Harvestad berustade Säteri och frälsehemman samt Nybro Skattehemman*". Därefter hade de angränsande jordägarna kallats till möte eller 'förrättning', både genom skrivelse samt via kungörelse i Landeryd och S:t Lars kyrkor tre veckor före utsatt tid. Som brukligt var förr, så läste prästerna upp kallelser och beslut i predikstolarna.

Dagen då lantmätaren kom till Harvestad så "*infunno sig ägaren af förberörde hemman Directuren Hr Isac Brandt*". Isac Brandt hade nyligen blivit ägare av Harvestad och var sannolikt den som beställt mätningarna för att kontrollera sina ägogränser. Det är spännande formuleringar på jordägarna som följer i protokollet. Särskilt för den person som Greven på Sturefors hade sänt i sitt ställe. "*för de under Sturefors hörande hemman uti Ullstämman, Bogestad och Edsberga Hans Excellence Riksrådet Riddaren och Commendeuren af Kongl maj:ts orden, Högvälborne Grefve Herr Nils Bjelke tilhörige, Hofrättscomisarien Hr Jacob Rudbeck*".

Vidare personer som deltog:

"*Efter generall fullmagt; för ¼ hemman uti Ullstämman Enkefru Beata Sophia Wester tilhörigt, Rådmannen Hr Eric Lars Ekerman*".

"*enl. generäl fullmagt och för ½ hemman frälse i samma by Fru*

Doctorinnan Lidén tillhörigt, dels bonde Lars Jonsson".

Mjölaren Eric Persson från Hjulsbro kom för Möjetorp och Humpen som tillhörde Ekholmen som ägdes av "Generalmajoren och Riddaren af Kongl. Majts Svärdsorden Högvälborne Herr Carl Germund von Brunjan". Han hade ingen fullmakt, men hade blivit befallen av Ekholmens frälseinspektor Hans Engdal att närvara.

"för Edsberga Capstensboställe såsom Kronofullmäktig Commisarien och Kronolänsman Hr Carl Jacob Carlström, enl Hr Kronobefallningsman Ekeröths order af den 2 i denne månad samt Regementsfullmäktig Fältväbeln Herr Gabr. Ryda, enl. berörde ordres"
"men för Gummetorp. Hr Camerer Schulz tillhörigt, har ingen sig denne dag afhöra låtit".

Direktör Brandt ansåg att mjölaren Eric Perssons fullmakt från inspektor Engdal inte var giltig eftersom det var generalmajoren von Brunjan på Ekholmen gård som var ägare till Möjetorp och Humpen. Direktör Brandt ville att hans protest skulle föras till protokollet.

Sedan påbörjades ärendet med genomgång av rågången mot Ullstämma. Brandt visade en karta över rågångarna mellan Harvestad med Nybro å ena sidan och Ullstämma, Möjetorp, Humpen, Bogestad och

Edsberga å andra sidan. Som utgångspunkt för de sistnämnda gårdarnas gränser hade 1783 års karta av "ingengören" Ljunggren använts.

Som representanter för Ullstämma antog Herr Rydbeck och Rådman Ekerman kartans gränser, så länge att den instämde med den senast upprättade kartan över Ullstämma, som de nu inte hade tillhands. Gränsen mot Möjetorp godkändes också.

Humpen

"Dernäst skiljer den så kallade Stångs eller Slatteforsån Nybro ägor från Landeryd Prästegårds och bys ägor till dess utjorden Humpen vidtager."

Humpen var ett markområde som tillhörde Ekholmen, men som låg på Harvestads ägor nära Bogestads gräns. Det var en del av åkern och ängen ner mot Stångån, mitt ute i dagens golfbana (norra banan omkring hål 4). Det låg även ett torp där med namnet Humpen. På bladets framsida ser du området i nederkant av kartan.

Direktör Brandt påstod att Humpen tillhörde Harvestad enligt kungliga kammarkollegiets köpebrev från 1722. Där beskrevs tillhörigt Harvestad, två ängar utanför byns jordägor. Även flera års jordeböcker och 1728 års mönsterrulla visade på en skatteutjord och två ängar till Harvestad. I 1745 års jordebok så står det att Harvestad ägde fiskevatten i Stångån. Detta var innan Harvestad ägde Nybro nere vid ån.

Brandt menade att äger man fiskevatten så måste man äga land med strand. Därför förmodade Brandt att Humpen tillhörde Harvestad och att det sannolikt blivit olagligen frånskilt. Han ville att Generalmajoren von Brunjan skulle uppvisa lagliga dokument eller återlämna Humpen till Harvestad.

Mjölaren Persson kunde vid tillfället inte lämna något svar, men fick tid att hämta svar. Med tanke på att inga mobiler eller mail fanns på den tiden så dröjde nog svaret några dagar.

Sedan står i protokollet att när Persson väl var tillbaka så berättade han att när äganderätsfrågan tas upp i domstol, vill von Brunjan visa de handlingar som styrker hans äganderätt.

Sannolikt var von Brunjan ägare, för långt senare, år 1837 så antecknas på en karta; *"utstakat wederlag för utjorden Humpen kallad"*. På bladets framsida ser du området i kartans ovankant.

Harvestad fick det omstridda markområdet men fick lämna ifrån sig ett lika stort markområde i norr angränsande mot Ekholmens ägor vid Möjetorp. Samma område blev ägorna för egnahemmet Holmen 1903. Idag är det den södra delen av "Holmen"-området i Hjulsbro med bebyggelse från 1940-50-talet.

När det så kom till gränsen mot Bogestad tyckte Direktör Brandt att *"den åt ömse sidor bugtiga*

gjärdesgården kunde på bekvämliga ställen blifva rättad, så at ingendera blefve lidande"

Ägarna kunde inte enas för tillfället utan ärendet lämnades *"til deras eget vänliga öfverenskommande"*. Dessa stora bukter i gränsdragningen finns kvar än idag mellan golfklubben och fårhagen/Högsbacken så det blev väl inget vänligt överenskommande.

Därefter blev det även diskussion om Edsbergas gränser. Direktör Brandt tog upp en gammal protest som lämnats av Harvestad vid 1773 års storskiftesförrättning i Edsberga. Han ansåg att gränsdragningen mellan byarna inte var laglig eftersom Harvestads ägare inte varit med vid det tillfället. Han ansåg att två ängar vid Harvestadsgränsen, som nu påstods tillhöra Edsberga Frälsegård, skulle överföras till Harvestad istället. Som bevis använde han återigen 1728 års mönsterrulla.

Kommisarie Rydbeck yrkade på att gränsen var korrekt och fastställd med 1697 års karta över Edsberga som grund, alla var överens vid 1773 års förhandling. Även (!) Direktör Brandt som vid det tillfället som Inspektör på Sturefors företrädde just Edsberga Frälsegård.

Kommisarie Rydbeck gjorde sedan ett mycket långt inlägg i protokollet om att gränsen var lagligen rätt. Kort kan man säga att han menade att Harvestads

dåvarande ägare Majoren och Riddaren Brummer hade haft möjlighet att göra invändning, men inte gjort det och därför var gränsen lagligen fastställd.

Direktör Brandt fick sig en känga att som tidigare inspektor på Sturefors, inte ha brytt sig om att då rita in gränsen mellan Harvestad och Edsberga. Rydbeck ansåg att gränsen var dåligt utmärkt och att den borde förbättras, men då enligt 1773 års karta. År 1840 var nya ägare inblandade och då ändrades gränsen efter Brandts förslag.

Vid gården Kärr, "Hospitalslägenheten Kjärrsängen kallad", mot gränsen i väster ansåg Direktör Brandt att gränsen borde gå rak linje. De stora bukter som ängen gjorde ansåg han tydligt ha tillkommit genom tiderna då gärdesgården flyttats längre och längre in och att det inte kan ha varit så från början. Men "Kronofullmäktige" menade att hävden gällde tills något annat kunde bevisas. Gränsen är samma buktiga idag.

Den 14 november närvarade även ägaren till Gummetorp, Kamrer Schultz. Han och Brandt kom överens om gränsen mot Gummetorp utan ändring.

Den nya kartan för Harvestads rågångar fastställdes den 17 november 1787

Ekholmen centrum 40 år

den 26-30 september ordnar Landeryd hbf en utställning med gamla fotografier i jubilerande Ekholmen centrum.

Landeryds hbf 30 år

Perioden 10-30 september finns en utställning om Landeryds hembygdsförening vid Östgötarummet i Östergötlands museum.

Förra kryssets vinnare:

1:a pris: *Ingemar Fhager*,
en Trisslott

2:a pris: *Inger Franssén*,
en lott för 20:-

3:e pris: *Annika Karlsson*,
en Tian-lott

Grattis till er!

Tack för alla inskickade svar.

**Vi sponsrar
Landeryds
Hembygdsförening**

Hjulsbro
Plåtslageri AB
Tel. 15 92 61

När Lottlyckan blev 1 eller 2.

av Joakim Johansson

Blästad ligger idag inom Landeryds församling, men tillhörde före 1960-talet S:t Lars socken.

En studiecirkelgrupp inom Landeryds hembygdsförening har nu under året arbetat med att kartlägga och inventera några av de torpställen som funnits vid Blästad.

Arbetet ingår i det projekt som beskrivits tidigare och som drivs av Östergötlands museum (ÖM) i samarbete med Länsstyrelsen, Riksantikvarie-ämbetet (RAÄ) och ett par hembygdsföreningar.

Allt med syfte att kombinera hembygdsmänniskornas kunskap om torplämningarna med fornminnesregistrering i RAÄ:s fornminnesdatabas på Internet, FMIS.

År 2011 registrerade gruppen sju stycken torpställen kring Harvestad-Ullstämman, vilka nu finns i registret med egna RAÄ-nummer. I år blir det fem torplämningar.

Kriterierna är att det ska finnas husgrunder kvar. Sådant som är helt borta kan således inte registreras.

Vid Blästad har vi inventerat torpen Bromshult, Ryttarhemmet, en torpgrund från 1600-tal utan känt namn, Lottlyckan och Kåven.

Välbevarad torpgrund

Vårt arbete kontrolleras av antikvarien Anders Persson på ÖM.

Torpen registreras som "övrig kulturhistorisk lämning", alla förutom torpet Lottlyckan som klassas som "fast fornlämning".

Kriterierna för fast fornlämning är att det ska vara dokumenterat i kartmaterial och vara från 16-1700-tal.

Lottlyckan finns med i de första husförhörlängderna från 1789, liksom de övriga torpen vid Blästad. Men det är bara Lottlyckans grund som är tillräckligt välbevarad och fyller kriterierna för att bli fast fornlämning.

Husgrunden kan för ett otränat öga vara svår att se, då den är låg och övertorvad samt att två stora ekar växer inom grunden. Huset blev tomt omkring 1876 eller -84 så de grova ekarna borde vara cirka 130 år.

Vackert läge

Grunden efter Lottlyckan ligger i sydspetsen av en ekdunge med vacker utsikt över det öppna landskapet längs med bäcken bort mot Ullstämman. Det är än idag lätt att förstå att nybyggarna ville ha detta läge för sitt torp.

Idag ser vi hur bebyggelsen bakom Ullstämman växer fram i fonden av utsikten. Öster om torpstället gränsar bebyggelsen vid Bronsåldersgatan.

Torpgrunden hade hittats av medlemmen Nils Karlsson, boende i området.

Han intresserade sig för områdets historia när han flyttade dit och är med i inventeringsgruppen och han kunde visa oss stället direkt.

Ett blev två

Byggnaden var 12x6 meter, en ganska lång torpbyggnad. Att den var lång syns även på en karta över Blästad från år 1818.

Sedan tillkommer ytterligare ett torp på andra sidan bäcken. Bäcken som för övrigt kallas Ullstämmbäcken av de boende i Ullstämman och Blästadbäcken av de boende i Blästad.

Enligt ett kommunbeslut för ett par år sedan heter bäcken Blästad-bäcken.

Tillbaka till torpen. Två torp och de fick namnen Lottlyckan 1 och Lottlyckan 2. Här borde det ju vara ganska enkelt att det äldsta torpet blir nummer 1 och det nya nummer 2. Men det är oklart om det verkligen var så. Nu blir det knepigt så häng med.

Lottlyckan 2

År 1827 blir Eric Nilsson torpare i Lottlyckan 2. I torpet Lottlyckan 1 blir Johan Zetterling torpare 1832.

Hans föräldrar bodde i det gamla Lottlyckan, vilket tyder på att det var det äldsta torpet som blev Lottlyckan 1.

En mängd torpare och statare och inhysehjon passerar genom åren.

Sista boende

År 1876 flyttar torparen Anders Fredrik Andersson med hustrun Maja

Stina Hansdotter in i Lottlyckan 2, men de flyttar samma år till Ryttharhemmet där de är torpare till 1903 då svärsonen Per August Isaksson tog över.

År 1876 blir alltså Lottlycka 2 tomt.

Den siste boende i Lottlyckan 1 var statdrängen Carl Johan Larsson med hustrun Emma Christina Andersdotter. De kom från Vikingstad 1883 och flyttade till Linköping 1884.

Då blev Lottlyckan 1 tomt.

Häradskartan 1877

När Häradskartan ritas 1868-1877 är torpstället "Lottlyckan Jtp" (jordtorp), vårt antagna nr 2, markerat söder om bäcken.

På platsen norr om bäcken där det äldsta torpet, vårt antagna nr 1, låg finns inget markerat.

Detta borde tyda på att Lottlyckan 2 som försvann 1876 är det som är försvunnet på kartan och Lottlyckan 1, som fanns kvar till 1884 är det markerade torpet på kartan.

Men då är det tvärt om vad vi kom fram till genom husförhörlängden!

För att ställa till det ännu mer så kan man fundera på om det äldsta torpstället revs redan på 1830-talet och torpet Lottlyckan 1 och torpet Lottlyckan 2 låg på samma ställe söder om bäcken?

Och att det är därför som inget är markerat på det gamla läget på kartan 1877.

Fortsättning sid 11.

Ja torpinventering kan verkligen vara ett detektivarbete som ibland inte får någon lösning alls.

Vi vet däremot att i Lottlyckan 2 bodde Göran Persson (stats-ministern?). Han var torpare 1854-57. De som bodde längst i Lottlyckan 2 var torparen Eric Nilsson med familj, åren 1827-1860, de sista 13 åren som änking.

De som bodde längst i Lottlyckan 1 var torparen Sven Nilsson med familj i elva år, samt två änkor som bodde där i elva år vardera.

FMIS

Om du är intresserad av att se själv i fornminnesdatabasen hur det ser ut så kan du gå in på www.fornsok.se och klicka på "sök i fornsök". Där kan du antingen zooma in på kartan och leta dig fram och genom att trycka på knappen "I" i kartmenyn, kan du klicka på valfritt fornminnesmarkering på kartan och få upp information om just det fornminne du är intresserad av eller vill se vad som finns där du bor.

Du kan också skriva in i rutan "RAÄ-nummer" det direkta fornminnets numrering, exempelvis "Landeryd 367".

Ha så kul i ditt fornminnessökande!

Detta är de tidigare inventerade och inlagda torpen genom vårt projekt.

Under Harvestad:

Mossen. "Landeryd 367"

Kula. "Landeryd 368"

Under Ullstämma:

Ängstugan. "Landeryd 365"

Skogaholm. "Landeryd 366"

Ängstugan. "Landeryd 367"

Skäfwens torp. "Landeryd 369"

Nyhagen. "Landeryd 370"

Under hösten får Blästadtorpen sina nummer och läggs ut i databasen.

Rapport från styrelsen

Styrelsen har sökt pengar ur Westman-Vernerska stiftelsen. Vi har lämnat in 6 stycken olika ansökningar för projekt inom hembygdsparken. Omläggning av taket på loppisboden/ lilla ladugården. Omläggning av tak på klockstapeln. Omläggning av tak på muséet i Bogestad. Nytt stängsel runt hela hembygdsparken, Målning av åtta byggnader. Arbeten med elsäkerhet med brand-förebyggande åtgärder och energiförbrukning. Allt som allt har vi sökt 555.000 kronor. Vi hoppas på dessa bidrag som skulle underlätta många arbeten som vi har framför oss.

www.landerydhbf.se